

Forfatter: Schandorph, Sophus

Titel: VALGTRYK

Citation: Schandorph, Sophus: "VALGTRYK", i Schandorph, Sophus: *Fortællinger*, 1901, s. 453.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-schandorph02val-shoot-workid90450.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Fortællinger

VALGTRYK

454

455

I.

Lejehusmand Anders Larsen havde i sin Tid været Gartnerkarl paa Herregaarden Ulstrupgaard. Han havde været dygtig og havde den afdøde Kammerherre Billichs Attest for, "at ingen kunde være flinkere i Opdriften af velsmagende *artichauts*". Efter nogle Aars Forlovelse med Præstens Stuepige fik han et Hus i Leje under Ulstrupgaard. Han tog Præmier for Havesagers Dyrkning ved flere Udstillinger og sad forholdsvis godt i det.

Kammerherre Billich døde i en høj Alder som barnløs Enkemand, og hans Søstersøn, Kammerjunker Hjelm, arvede det lille Gods. De fem seks Fæstegaarde var alt solgte, kun Husmandsjorden var Herremanden endnu Ejer af. Der var ingen særegen Godsforvalter. Nabogodset Grevskabet Snertinges Forvalter, Kammerraad Rump, forbandt Bestyrelsen af Ulstrupgaards Gods som en Biforretning med sin store Charge.

Kammerjunker Hjelm var alt en Mand paa henved de halv Hundrede, da han blev Godsejer. Hans Bedstefader paa mødrene Side, Generalkrigskommissær Billich, havde nok været Kaperskipper under den engelske Krig 1807-14, var senere gaaet til vore vestindiske Kolonier, kom tilbage som en hovedrig Mand med dumpe Beskyldninger susende om sig: at han havde været Slavehandler, købte Ulstrupgaard, som hans Søn arvede. Datteren giftede sig med en Hestgardeløjtnant von Hjelm, der trængte til Dukater til at forgylde sit falmede Adelsskjold med. Han døde som karakteriseret Ritmester. Sønnen var bleven Student, havde efter sine Forældres Død levet i London og Paris som ulønnet 456 Attaché ved Legationerne. Man sagde, at han allerede havde elsket og levet tilstrækkeligt, da hans Morfaders Gaard og Gods tilfaldt ham. Han levede stille, gjorde sine Visitter, fulgte Indbydelserne til andre Herregaarde; men, da han ikke indbød igen, hørte Omgangen op. Kammerjunker Hjelm holdt af Kobberstik, havde en god Samling. Man vilde vide, at hele hans Dagsarbejde var at blade i denne Samling. Ellers gjorde han ingen noget, var en høflig og pæn Mand, lille, mager, med en løst daskende graablond Knevelsbart.

Folketinget var opløst. Nye Valg var udskrevne. Valgdagen var sat midt i Høsttiden. Der agiteredes voldsomt for Regeringspartiets Kandidat af Godsforvalter og Kammerraad Rump paa Snertinge. Samme Kammerraad var højt forbavset og stille forarget over Kammerjunker Hjelms fuldstændige Ligegyldighed for Politikken. Naar Kammerraaden talte om de samfundsopløsende Tendenser, løftede Kammerjunkereren ikke Hovedet fra den Mappe med Kobberstik, som han sad og bladede i.

- Kredsen har altid været vaklende, sagde Kammerraad Rump en Dag, da han sad i Kammerjunkerens "Kontor" i den enetages Hovedbygning paa Ulstrupgaard, som Ejeren havde ladet dekorere i Louis-Quinze-Stil, og et Par Stemmer kan afgøre Valget.

- Ja, ja . . . saa bliver det et Par Slemmer, sagde Kammerjunkereren og knibside nogle Støvgran bort fra et Blad i Mappen.

- Men de Stemmer kan maaske Ulstrup Gods komme til at afgive.

- Saa-aa? - Ja saa lad da Ulstrup Gods afgive det Par Stemmer.

- For Kammerjunkereren ønsker dog ikke en Samfundsomstyrter valgt?

- Næ-æ-, svarede Kammerjunkereren og løftede sine Øjne mod Kammerraaden, som ikke kunde skelne, om Herremandens Blik var dumt eller maliciøst.

- Ja for det er jo nærmest os - jeg mener Hr. Kammerjunkereren og de større Besiddere, der trues. Alt Rak, rent ud sagt, rotter sig sammen. Enhver, der har noget og kan noget, maa oprøres i sit inderste.

- Vel især de, der kan noget, sagde Kammerjunker Hjelm næsten uhørligt, mens han lod Fingrene glide langs Konturerne paa Skikkelserne i et Kobberstik efter Rembrandts "Nattevagt".

- Ja, og de, der kan noget, paa den anden Side, de er Fornægtere af det helligste . . . af vor Tro, Som Adelsmand er Kammerjunkeren naturligvis . . .

- Hvad? spurgte Hjelm dvask og adspredt. Han saa' ikke op fra Kobberstikket.

- Ja jeg mener - troende . . . saadan for saa vidt det kan forenes med Logik . . . Fornuft . . . Astronomi . . . Ikke, Hr. Kammerjunker?

- Jo, det forstaar sig.

- Man siger, at Kammerjunkeren undlod at møde ved forrige Valg.

- Ja . . .

- Turde jeg i al Ærbødighed spørge Hr. Kammerjunkeren hvorfor?

- Jeg gad ikke.

- Det forstaar jeg saa udmærket. En Mand i Hr. Kammerjunkerenes Stilling maa overvinde sig for at gaa ind i et Valglokale, hvor skidne Støvler har afsat uhyggelige Spor, hvor der stinker af Bondetobak.

- Uh, ha . . . fj . . . det er væmmeligt.

- Men vi er tvungne til at overvinde os, Hr. Kammerjunker. De vil da ikke opofre alt det Arbejde, det har kostet Deres ærede Forfædre at skabe Deres Formue og . . . som De nu arbejder videre paa at vedligeholde.

Kammerraaden saa' paa Kammerjunkeren og sagde:

- Ja, det er virkelig et Slid uden Lige.

- Aa-aa . . . Er Hr. Kammerjunkeren ironisk?

- Vil De behage at gaa videre.

- Hr. Kammerjunkeren har en Stilling at hævde mellem Egnens Godsejere. Ikke?

- Jo-o.

- Hvis Hr. Kammerjunkeren nu ikke stemmer denne Gang, saa vil Deres Stilling blive . . .

- Prekær?

- Netop. For . . . tillader Hr. Kammerjunkeren mig at tale frit?

- Vær saa god!

Kammerraaden rejste sig i al sin Højdes og sin Fedmes Vælde. Kammerjunkeren holdt fast paa det lette fine Bord med en Flade af fint eftergjort florentinsk Mosaik, som han vilde værne det mod denne Kødmasses mulige Fald ud over det.

- Hr. Kammerjunkeren er - - rent ud sagt i den Alder, at De burde være Kammerherre . . . Herre Gud . . . vi er jo . . . vi er jo alle Mennesker . . . og en Anerkendelse fra allerhøjeste Sted er jo ingen loyal Statsborger aldeles ufølsom lige overfor . . . og en Godsejer paa Hr. Kammerjunkerenes Alder kan ikke godt være bekendt at være mindre end Hofjægermester.

- Nej . . . vist ikke . . . det er sandt.

- Men, blev Kammerraaden ved, bestandig løftende Røsten, saa den til sidst skrattede som en Trompet. Passivitet er ikke nok. Der maa agiteres aktivt.

- Saa-aa? Det gider jeg ikke. Gør De det, Hr. Kammerraad.

- Ja vel. Derfor er jeg Adels lønnede Tjener, hvorvel den øverste af disse Tjenere.

- Udmærket! sagde Kammerjunkeren og bladede videre.

- Jeg beder blot Hr. Kammerjunkeren at køre med mig om blandt Husmændene i Overmorgen. Hr.

Kammerjunkeren skal ikke have ringeste Ulejlighed . . . blot vise Dem med mig . . . Vil De ikke?

- Jo-o-o. Det kan jeg gerne.

- Godt - saa er jeg glad. Gud velsigne Dem . . . for jeg tror paa Gud - det véd Gud jeg gør (han slog paa Brystkassen, saa det rungede) - og paa al den Autoritet, som udgaar fra ham, paa vor elskede Konge og hans Hus, paa de gamle Slægter, som staar Tronen nærmest - hvortil Hr. Kammerjunkeren ogsaa hører. Er Hr. Kammerjunkeren ikke enig med mig?

- Ganske og aldeles.

- Altsaa i Overmorgen.

- *Parfaitement.*

II.

Det gik langs Markveje mellem blomsterspættede Grøfter, hvor den røde Valmue overgloede de blaa, violette og gule Blomster, mellem Marker med hvidblond Rug og blaalig-lysegrøn Hvede. Rugen faldt for Leen. Strygespaanen klang mod dens Blad. Karles og Pigers Skjorter og Særke hvidnede i Solen.

459

Gamle Koner og smaa Børn viste sig uden for Husene langs Vejene. De gamle Koner nejede. Børnene gloede mod Vognen med Liberikusken paa Forsædet, med Herremanden og Godsforvalteren paa Bagsædet. Den lille spinkle Kammerjunker med sit træt-resignerede Udtryk overragedes og overskyggedes af den svære ud mod Tilværelsen overlegent smilende Kammerraad. En gammel "Huskælling" sagde til sin halvvoxne Datterdatter:

- Man sku' lige godt snarere tro, at den bøvede var Herremanden, og den klejne var Forvalteren, og saa er det den klejne, der er Herremanden, og den bøvede, der er Forvalteren. Det er mærkeligt at tænke paa. Men det er tidt, at Fedtet ikke bider paa de Grise, som tegnede bedst, mens de var smaa.

- Kammerjunkeren tillader, at jeg raaber Kusken an, naar der er noget at gøre, spurgte Kammerraaden.

Kammerjunkeren nikkede. Saa lød det hvert Øjeblik:

- Høj, halløj ! . . . I dér, godt Folk . . . !

Høstfolkene nærmede sig Grøfteranden. Mandfolkene stod med Hatten i Haanden. Sveddraaber trillede paa Pande og Kinder. En sur Lugt af Sved generede Kammerjunkeren. Han holdt et verveinebestænket Lommetørklæde for Næsen, mens Kammerraaden med stor Tungefærdighed og Prædike-Patos afleverede en Tale om Pligter mod sin Gud, sin Konge, sit Herskab, sit elskede Fødeland. Akkurat den samme Tale hver Gang. Den endte:

- Og saa møder I paa Ulstrupgaard Kl. 5, naar Valgdagen oprinder . . . Befordring til Byen, fri Fortæring for hver den danske Mand, der stemmer paa Overretsassessor Horn, Kongens og Folkets, Lovens og Lydighedens, den sande, inden for de rette Grænser sig bevægende Friheds haandgangne Mand. Sandelig, siger jeg eder, I skal ikke fortryde det. I modsat Fald kunde det jo være . . . dog sligt forudsætter jeg ikke. Farvel, Børn, den almægtige Gud signe jert Arbejde og give os alle en god Høst!

De kørte saa. Godsforvalteren mærkede Herremandens Øjne skraa op imod ham, da han fjerde Gang havde afleveret samme Prædiken med samme Salvelse. Var det Sideblik dumt eller maliciøst ?

- Kammerjunkeren forbavses nok over, at jeg saadan kan blive ved i det uendelige. Men Samfundets Vel er mit Evangelium.

- Aa-aa- !

460

- Pligten, Hr. Kammerjunker! Jeg er som en gammel Præst, som aldrig trættes ved Aar ud og Aar ind at prædike over de samme Tekster. Det er Troen, det kommer an paa, Hr. Kammerjunker. Ikke?

- Jo-o-.

- Med Tilladelse . . . Trr-rr-! Hans! Undskyld, Hr. Kammerjunker . . . men her bor en Mand, vi maa ind hos.

- Saa-aa-aa? Skal vi af Vognen?

- Hr. Kammerjunker, det er Lejehusmand Anders Larsen. Han er en af de Husmænd, som læser Bøger . . . han er Havedyrker, er klogere, eller tror at være klogere, end den Slags Folk er ... har Præmier for Grøntsager . . . men jeg er bange for, at inderst inde er han ikke alene Venstre, men endog Socialist.

- Vil man bare se, mumlede Kammerjunkereren.

Foran Huset laa Haven, hvor Bønner klavrede op ad Stænger, hvor de smaa regelmæssige Bede var bedækkede med grønt, hvor endog en lille Mistbænk, hvis Ruder blinkede i alle Regnbuens Farver, havde faaet Plads. Op ad Husets Mure slyngede sig Nasturtier, endnu sparsomt blomstrende. En enkelt rødgul, klokkeformet Krone stak ud mellem de aflang-runde Blade.

- De tillader, Hr. Kammerjunker! Knald med Pисken, Hans!

Kusken knaldede. Efter en lille Stunds Forløb viste sig en køn, ung solbrændt Mand med aaben Skjorte foran det sortlaadne Bryst, med brune Øjne funklende under Straahatten. Huden paa hans Haand var rødbrun som en Indianers.

- Det er en køn Mand, sagde Kammerjunkereren sagte til Forvalteren.

- Saamænd . . . ikke ilde . . . God Dag, Anders Larsen! Lejehusmanden tog Hatten høflig af, men satte den paa igen.

- Fryser Anders Larsen? spurgte Kammerraaden og fulgte hans Bevægelse.

Husmanden lod, som han ikke hørte eller forstod.

- Naa, Anders Larsen . . . hvem stemmer saa . . . Du . . . jeg skal vel sige *De* paa? . . . Ser De, Hr. Kammerjunker, i de gode gamle, patriarkalske Dage sagde man *D u* til saadanne Fyre, som man har set vokse op fra barbenede Unger af. Men jeg følger med Tiden . . . ha, ha, ha! God Demokrat - aa, ha, ha, ha! Vi er alle Demokrater, Hr. Kammerjunker.

461

- Jeg ikke, sagde Kammerjunkereren vrissende.

- Han er dog vist dum, tænkte Kammerraaden, sagde saa: Naa hjælp os af, Anders Larsen! Kammerjunkereren vil tale et Alvorsord med *Dem* .

Lejehusmanden satte en lille Trappe under Vogntrinnet. Kammerjunkereren saa' sig om i Havebedene, gik ikke ind i Huset, besaa' Planter og Blomster, saa' op paa Anders Larsen, tog en lille Bog op af sin Lomme og gav sig til at skrive . . . eller tegne i den med en Blyant, mens Kammerraaden og Husmanden tavse blev staaende i Gangen. Endelig sagde Godsforvalteren :

- Hvis Kammerjunkereren tillader . . . ?

- Tal, tal, tal bare! Tal væk!

- Altsaa Anders Larsen, Valgdagen nærmer sig.

- Den gør saa, Hr. Kammerraad.

- De har nok aldrig afgivet Deres Stemme tidligere.

- Nej, jeg har saamænd ikke.

- Men denne Gang . . .

- Har jeg heller ikke i Sinde at stemme.

- Hvorfor ikke?

- Jeg har ikke Raad til det, Hr. Kammerraad.

- Hvad er det for noget Sludder? . . . Undskyld Udtrykket, Hr. Kammerjunker!

- Jeg be'er, mumlede Kammerjunkerens, bestandig seende omkring sig og op paa Husmanden, mens Blyanten arbejdede i hans Bog.

- Men denne Gang gælder det Konge og Fædreland.

- Mon?

- Jo Gu' gjør'et saa. Der maa handles, Anders Larsen. Her paa disse Godser . . . se ud! . . . tre Herregaarde rager op i Horisonten bag Skovene. Kan Smaafolk leve i et sikrere Ly end under en Jorddrotts milde Scepter? Se nu Haven og Huset her! Billige Betingelser fra Kammerjunkerens Side. De . . . ja for Du tør jeg ikke sige . . . nej Død og Pine . . . De altsaa, De kan sidde her og virke for, hvad De i Deres Stilling formaar, og gøre Fremskridt i det Gartnervæsen, fordi Kammerjunkerens er en saa human Mand, at det aldrig kunde falde ham ind at forhøje Deres Afgift, naar De ikke gør Dem obstinatsig. Thi saa . . . Naa . . . hvad vil Anders Larsen sige?

- Jeg? Ikke noget, Hr. Kammerraad.

- Men De forstaar mig . . . Nu er det Alvor. Nu bliver 462 man ikke hjemme paa en Valgdag, men stemmer paa den Kandidat, som siger: Gud og Kongen, og det gør Overretsassessor Horn, som bærer det gyldne Kors med denne Indskrift paa sit Bryst.

- Har den Mand ikke en Stol, man kan sidde paa? mumlede Kammerjunkerens.

- Jo.

Lejehusmanden gik ind, hentede to Stole, Kammerjunkerens satte sig paa den ene og blev ved at kradse i sin Lommebog. Forvalteren fandt, at han var utaalelig, men fortsatte:

- Vi forudsætter, at enhver Mand, der er Fæster eller Lejer under Grevskabet Snertinge og Godset Ulstrupgaard, stemmer for Overretsassessor Horn. Det gør vi.

- Saa bliver jeg helst hjemme, Hr. Kammerraad. For den Mand vil jeg nødig stemme paa.

- Sludder, Anders . . . Hvorfor ikke?

- Det er ham, der har forvansket Grundlovens Aand ved sine Fortolkninger. Det har aldrig været Grundlovens Mening, . . . at . . .

- Hvor Satan véd Du . . . eller De (om Forladelse), hvad Grundlovens Mening er. Jeg er sgu ogsaa Jurist, og jeg er enig med Overretsassessorens meget skarpsindige Fortolkning.

- Ja, men jeg synes nu, at, naar en Fortolkning af simple Ord bliver altfor skarpsindig, saa bliver det Prokuratorkneb. Især en Grundlov skulde være fri for saadanne Kunster. Den skulde en simpel Mand dog kunne forstaa.

- Jeg tror, Fa'en pine mig, den Mand er gal. Hvad, Hr. Kammerjunker! Han vil være klogere end hele det juridiske Fakultet. Hvad, Hr. Kammerjunker?

- Ho-oh, sagde Kammerjunkerens, mens hans Blyant løb i kradsende Fart.

- Naa, saa Hr. Lejehusmanden sidder inde med en autentisk Fortolkning af Grundloven?

Lejehusmanden svarede:

- Nej, men den maa jo være let at faa.

Saa-aa-? Hører De, Hr. Kammerjunker?

- Jo-o, mumlede Herremanden.

- Ja, sagde Husmanden, Biskop Monrad lever jo endnu. Man kan jo spørge ham om, hvad Grundlovens Mening er. Han er jo en af dens Forfattere.

463

- Den gamle Idiot! . . . for det er han bleven til . . . Men ikke sandt, Hr. Kammerjunker? Oprør her taaler vi ikke.

- Nej ingeniunde.

- Jeg kan tale, som om det var Kammerjunkerens selv, der talte?

- Vær saa god!

- Ergo, Anders Larsen . . . Nu hører De selv. De bliver opsagt her fra Huset, hvis De ikke stemmer paa Overretsassessor Horn paa Valgdagen.

- Kan jeg ikke lade være at stemme? sagde Husmanden sagte, og hans Blik søgte Kammerjunkeren. Men Kammerjunkeren blev ved at kradse.

- Ingenlunde, ingenlunde, svarede Kammerraaden.

- Skal vi saa køre? sagde Herremanden.

De steg til Vogns. Kammerjunkeren viste Forvalteren sin Bog. Han havde ondt ved at skelne Figurer og Landskaber i det hurtig opsmurte Blyantsrids.

Endelig genkendte han Huset med Nasturtierne og de høje Bønnestaver. Midt i Gangen stod en stor Gase, en mager stækket Hejre og en Hane, den sidste paa en lille Forhøjning, sikkert galende over Hovedet paa Gasen og Hejren.

- Kammerjunkeren er Kunstner? spurgte Forvalteren og saa' usikkert op paa Herremanden.

- Dilettant, Hr. Kammerraad. Forstaar De Tegningen?

- Et . . . man kalder det vel Genremaleri?

- Aa, ja . . . men allegorisk.

- Naa saadan? Med en Idé! . . . et Ideal bagved . . . saadan noget man skal gætte ligesom en Rebus i de illustrerede Blade? Det er min Kone saa flink til.

Kammerjunkeren rev Tegningen ud af sin Bog og sagde:

- Forær Deres Frue den, Hr. Kammerraad!

- Hver Stemme er kostbar, Hr. Kammerjunker. Her i Kredsen dingler Valget altid. En halv Snes Stemmer bragte sidst en Oppositionsmand ind i Tinget.

- Saa-aa? . . . Den Mand . . . jeg mener den Husmand med Haven . . . har for Resten en Overbevisning . . . det Bæst!

- Tak, Hr. Kammerjunker, nu er jeg sikker, fordi De sagde, at han var et Bæst, for det er de Bønder, som læser og har Overbevisning. Men han skal komme til at lystre. Det skal han. Jeg har Hr. Kammerjunkeren Ord paa, at han bliver smidt fra Huset, hvis han ikke stemmer paa Overretsassessoren.

464

- Ja . . . For Fanden!

De holdt uden for Ulstrupgaards Hovedbygning.

- Min Vogn kører Dem hjem, Hr. Kammerraad, sagde Kammerjunker Hjelm.

- Megen Ære^ Hr. Kammerjunker! Gud være med Dem!

- Tak i lige Maade . . . ogsaa med Dem!

Da Kammerraad Rump kom hjem, sagde han til sin Kone:

- Her er en Tegning af den grinagtige Kammerjunker fra Ulstrupgaard. Det er en Rebus. Stor Original, men Hjertet slaar paa den rette Side. Jeg troede, han havde indsuget samfundsfarlige Ideer i Udlandet, men det er der ikke Tale om.

III.

Valgdagen kom. Det skylregnede. Det var endda godt, mente nogle Bønder, at Vorherre havde lavet det saaledes. Thi der kunde ikke høstes i saadant et Vejr.

I Ælteføret kørte Vogne ad alle Veje, som førte til Købstaden, hvor Valget gik for sig. Tætpakkede Vogne, med tre paa hver Agestol, bestemt for to; tykke Folk paa Skødet af hverandre, Husmænd og Indsiddere stuede paa Høstvogne med Halm i. De, der sad yderst og bagest, fik store Klatter stænkede paa deres Klæder af Vejens vaade Dynd.

I Købmand Baldrups Gaard ved Siden af Raadhuset, hvor Valghandlingen foregik, stod store Ballier med Punsch, som Greven paa Snertinge spenderede paa enhver, der vilde stemme paa Overretsassessoren. Kammerraad Rump og en Godsforvalter fra en anden Herregaard gik om og var gemytlige, slog Husmænd og Indsiddere paa Skuldrene, som var de deres Kammerater.

- Dejligt Vejr til at slukke Revolutionens Ild, sagde Kammerraad Rump . . . Se, der staar Mogens Hansen og er beskeden . . . og beskidt, hvad Mogens? Ja, den stænker i Dag. Kom til Truget, gamle! Det der i Ballierne er bedre end Vorherres bare Regnvand. Gør Plads for gamle Mogens Hansen . . .! Halløj . . . der har vi en Høstvogn hjemme fra . . . Hi-hi . . . Der er Anders Larsen! Puh! sikket et Bededagsansigt paa en glad Dag! Glad for Vennerne af Kongen og Samfundsordenen, Anders Larsen! Saa-saa-saa!

465

Kammerraaden klappede i Hænderne, samlede Folkene fra Snertinge Grevskab og Ulstrupgaards Gods som en Driver sine Faar . . . Saa over i Raadhusgaarden, Børn! Hver af jer kan, naar han har afgivet sin Stemme efter Valget, komme herind og faa en lille Sjælevarmer igen; men . . . I forstaar, Folk - jeg sidder ved Protokollen fra først til sidst. Se, hvor Anders Larsen gaar duknakket! Ja, ja, Anders. Enten er man Lejehusmand og loyal . . . eller man er Luseknækker og radikal.

- Jeg skal nok stemme, sagde Anders Larsen, men jeg vilde gerne være fri for at høre paa Talerne.

- Hm-hm-hm . . . Det kunde ellers Anders Larsen have godt af ... det vil sige af at høre paa Overretsassessorens Tale. Den anden Bondetamp, Venstrekanutten, han siger jo ikke andet end Vrøvl. Men vær's'go . . . hvis Anders vil overlade sig til sine egne Tanker . . . saa . . . vær's'artig! Men jeg sidder ved Protokollen, Anders Larsen.

Anders drev om i Regnvejret, og hans Hjerter græd om Kap med Himlen. Hans Kone havde tudbrølet, da han tog hjemmefra, og havde sagt:

- Ja det er haardt, at man er nødt til at være Kæltring for ikke at blive smidt ud af Huset. Men der er ikke andet for, Anders. Vorherre vil ikke gaa altfor strengt i Rette med en fattig Mand, der en enkelt Gang adlyder Menneskene mere end ham.

Lejehusmanden gik Gade op og Gade ned i Søle og Regn.

Det tumlede og brødes i ham. Ingen Tanke klarede sig ud af al det Virvar. Hans Sind var som den graa, evig regnende Himmel. Han lagde ikke Mærke til, hvad der foregik om ham.

Han blev tørstig af Sindsbevægelse, mente, at et Glas 01 aldrig kunde skade. Han gik ind i Byens Gæstgivergaard med den Hensigt at nyde sin "Genstand" i Kælderstuen. Da først saa' han et Par Mænd, som stod i Gaarden uden for Døren til Kælderstuen. Det var to andre Lejehusmænd fra Ulstrup Gods.

- Ja, nu er det lige fedt, sagde den ene, for Venstre vinder alligevel. Der er allerede tre Hundrede Stemmer flere paa Niels Povlsen end paa den Overretsassessor med Provisorierne.

- Gud ske Lov, saa skadede det da ikke, at vi stemte paa Overretsassessoren!

- Nej, svarede den første, lo og gned sig i Hænderne. Nu er jeg lige glad.

466

Et Ansigt kom til Syne i et aabent Vindue i Bygningens Stueetage. Ansigtet var Kammerjunker Hjelms.

De to Husmænd for fra hinanden, som om en Granat var sprungen midt imellem dem.

Ingen kunde læse paa dette blege Ansigt, om Kammerjunkeren havde hørt noget eller ikke, om han var vred eller mild. Han rømmede sig og spurgte :

- Hør - de Folk der . . . Er der langt tilbage med Afstemningen?

- Nej - nu kan det ikke vare farlig længe.

- Hm! Sæt bare Hattene paa, Folk . . . Hør De . . . der . . . hvad hedder De . . . De med Haven og med

Præmien . . . kom lidt her ind!

Anders Larsen studsede, gik op ad Stentrappen, saa' ned ad en lang Korridor. Kammerjunkeren stod i en aaben Dør til et af Gæsteværelserne.

En Røg af fin Tobak slog Lejehusmanden i Møde. Bukkende gik han ind i Stuen. Hele det runde Bord var fuldt af Tegninger.

- Har De stemt? spurgte Kammerjunkeren.

- Nej, Hr. Kammerjunker.

- Jeg ikke heller. Men saa *maa* vi over at stemme. Hm . . . hm! . . . Det regner nok ikke mere.

- Jeg tror, det er ved at klare op, Hr. Kammerjunker.

- Hm . . . ja, men det er ikke sikkert. Vel?

- Nej, der er flere Skyer oppe i Vindhjørnet, Hr. Kammerjunker.

- Vil den Mand følge med mig over paa Realskolen, hvor vi skal stemme, og bære min Regnkappe. Jeg har en daarlig Arm . . . jeg kan ikke godt taale at bære noget.

- Med Glæde, Hr. Kammerjunker.

- Ja vi maa stemme paa Overretsassessoren . . . ellers véd De jo . . ., at . . .

Anders Larsen bed sig i Læben.

- Ja saa mister jeg Huset, mumlede han.

- Det har jeg givet mit Ord paa.

Anders Larsen gik et Stykke bag sin Herremand. Gennem Realskolens skrækkelig snavsede Korridor, hvor Smudset laa saa tykt, at man ikke kunde skønne, om Gulvet var af Sten eller af Bræder, borede de sig ind i det Klasseværelse, hvor de skulde stemme.

467

Der stod Greven fra Snertinge.

- Det gaar snavs, Kammerjunker Hjelm. Vor Sag staar ikke til at redde.

- Hm, det var slemt.

- Og denne Gang har vi, Skam, strengt os an.

- I høj Grad, svarede Kammerjunkeren uden at forandre en Mine.

- Der sidder stakkels Kammerraad Rump og sveder ved Protokollen. Hans Sved rinder forgæves.

Greven lo, Kammerjunkeren lo med. Han troede at kunne læse en vis Skadefryd i Grevens Blik, men dette Udtryk blev straks efterfulgt af et samfundsbekymret ditto.

- Ja, det er sgu galt . . . Men . . . ja . . . Har De stemt?

- Nej! -

- Ja, De maa gøre det for en Ordens Skyld.

- Ja vel. Men det gør jo hverken fra eller til.

- Nej; men alligevel.

- Ja, ja. Det forstaar sig.

Kammerjunkeren borede sig frem mod Protokollen. Kammerraad Rump sukede og sagde til ham:

Intet Haab, Hr. Kammerjunker! Meget sørgeligt.

- Tilvisse. Naa jeg stemmer naturligvis alligevel paa . . .

- Ja det forstaar sig.

Godsforvalteren skrev sin Herremands Navn i Rubrikken for Stemmerne paa Regeringens Kandidat. Kammerjunker Hjelm gjorde lige omkring og gik hen mod sin Lejehusmand.

- Stem efter Deres Overbevisning! hviskede han ham i Øret.

- Men Huset . . .? Kammerjunkeren har jo lovet Kammerraaden . . .

- Stem efter Deres Overbevisning, for en Ulykke! Er De lige saa fejd som . . .

Han standsede. Hans blege Ansigt var blodrødt.

Anders Larsens Hænder rystede, da han stod foran Protokollen. Kammerraad Rump løftede sit Øje op paa ham.

- Naa, der er Anders Larsen. Anders kommer sent.

- Jeg har opvartet Kammerjunkeren.

- Ah-so! Naa, altsaa sætter jeg Deres Navn for.

- Niels Povlsen, raabte Anders, saa han blev bange for sin egen Røst.

- Er De . . . gal . . .?

468

Forbitrede Raab løftede sig i Stuen: "Valgtryk . . .! Manden har Lov at stemme, som han vil."

Kammerraaden raabte:

- Ja . . . ja. Gu' har han Lov. Men jeg har ogsaa Lov til at forbavses. Staar Anders Larsen ved sit Ord?

- Ja.

IV.

Nogle Dage efter holdt Kammerjunkeren foran Anders Larsens Hus, denne Gang alene med sin Kusk. Anders Larsen kom ud. Kammerjunkeren stod af Vognen og gik ind i Haven.

- Ja, ser De . . . De maa flytte. For det er mit Løfte. Det er for Resten sidste Gang, jeg afgiver min Stemme . . . saa ækelt snavset, som der var alle Vegne i den By . . . uh . . . og de Skolestuer, de stank! . . . Naa . . . men ser De . . . det Stykke Jord dér (han slog en Kreds med sin Stok) saadan et Par Tønder Land vil jeg have lagt ud til en Køkkenhave, som jeg nærmere skal give Dem Planen til. De er jo en udmærket Gartner for Køkkensager . . . De bliver altsaa opsagt som Lejehusmand . . . faar en anden Stilling . . . og . . . Kammerraad Rump kan ikke sige, at jeg har brudt mit Ord . . . Vi er alle under et haardt Tryk, min gode Mand. Vi maa se at hjælpe paa hverandre . . . De kan være glad over, at De ikke stemte mod Deres Overbevisning.

- Tak, Hr. Kammerjunker . . .! maa jeg tillade mig at sige Dem . . .

- Nej . . . ja, men ganske kort, min gode Ven! jeg har daarlig Tid.

- At . . . at . . . siden jeg har lært at ære Dem . . . saa - ærer jeg ogsaa for saa vidt Hr. Kammerjunkeren Overbevisning.

- Ti stille! Jeg har ingen. Farvel! Kør, Hans!

Nogle Dage efter blev Kammerjunker Hjelm for første Gang buden til en Gallamiddag paa Snertinge, hvor alle fandt, at han var en Tværdriver.

- Ja, bemærkede en Jægermester, han sad hele Valgdagen paa Nr. 3 paa Gæstgivergaarden og gloede paa sine gamle Skilderier.

